

Nuori taide tuli toistamiseen

 25.1.1983
ETELÄ-SAIMA

Ei ole kulunut kuin runsas vuosi, kun 11. Pariisin nuorten biennaali oli esillä Sara Hildenin taidemuseossa Tampereella, ja nyt siellä on jo nähtävänä 12. biennaali — tai tarkasti sanoen valikoima siitä.

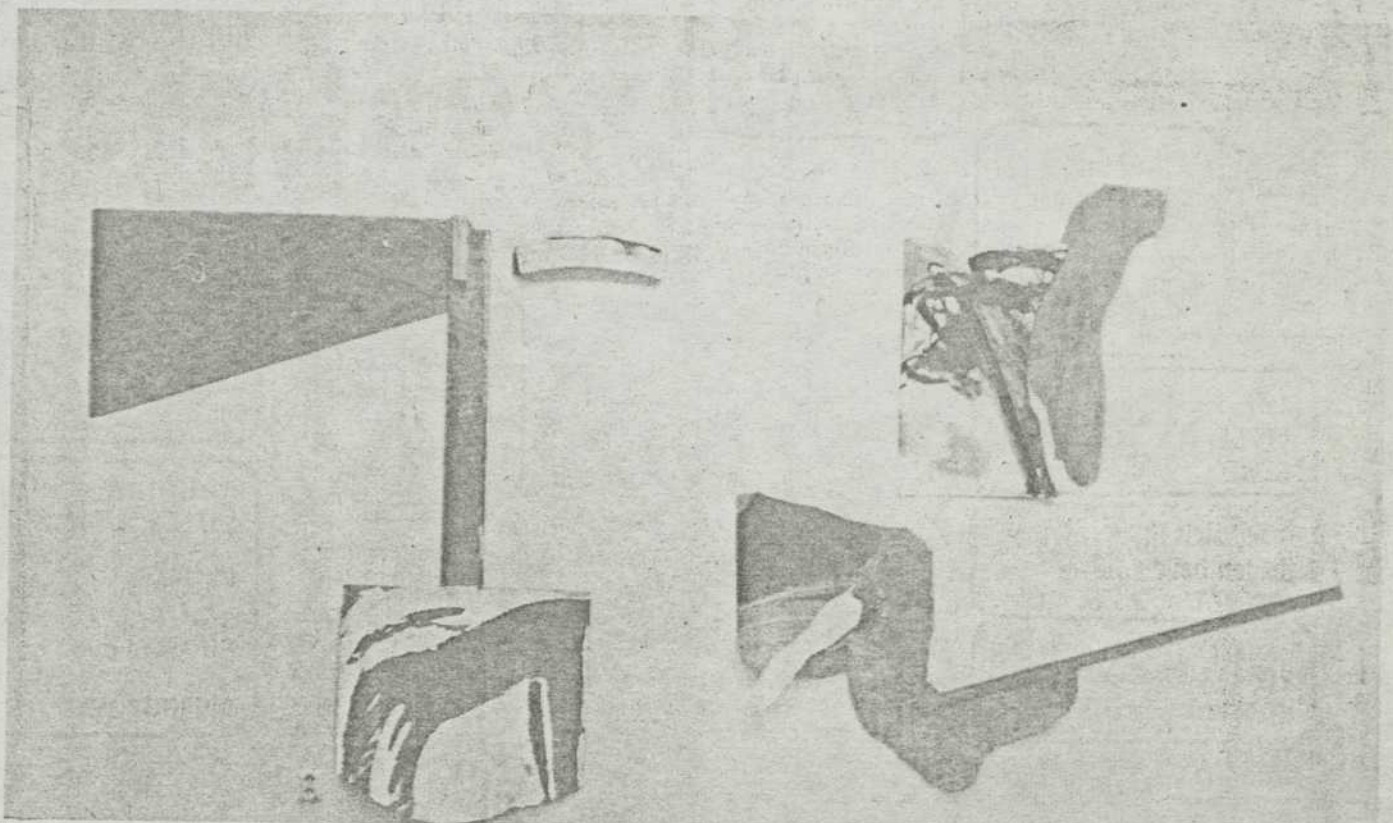
Tiivisti tahdin syynä on suomalaisten ripeys. He ovat päässeet valikoimaan syksyllä Pariisissa olleesta näyttelystä kiertokokoelman ensimmäisenä, joten nuori ajankohtainen taide tuo viestinsä nopeasti kansainväliseltä areenalta meillemme.

Tilanne tarkoittaa myös sitä, että Pariisin nuorten biennaali tuotetaan vastedeskin Tampereelle kahden vuoden välein. Positiivista on tietysti se, että näin saadaan yksi järjestelmällinen kontakti aktueliin kansainväliseen taidetapahtumaan. Kielellisenä seikkana saattaa myöhemmin ilmetä se yksipuolisuus, joka Pariisin biennaalia kaikista näennäisesti rohkeudesta huolimatta rasittaa. Euroopassa ja maailmalla on lukuisia muita tärkeitä taidetapahtumia, jotka valottavat kuvataiteen tilaa ja kehitystä aivan toisella tavoin.

sessä näyttelyssä oli kyllä lisäksi neljän itsäksalalaisen teoksia, joista Tampereelle on valikoitunut yksi ainoa maalaus. DDR:n mukanaolo on ymmärrettävää, sillä siellä nuori kuvataide on tällä hetkellä todella inhimillisyden ytimiin pureutuvaa. Se on rajumpaa kuin oikeastaan missään Länsi-Euroopan maassa, vaikka se soveltaakin hieman vanhahtavaa läntistä radikalismia.

Iskevän käsityksen DDR:n taiteen rohkeudesta antoi maan osasto viime kesän Veneetsian biennaalissa. Se oli konkreettisuutena päällekkäin ja monessa mielessä myös vaikuttavin. Lutz Friedelin maalaus Tampereella kuvastaa samaa henkeä, mutta yksinään se ei kykene hahmottamaan yleisölle minkäänlaista laajempaa pyrkimystä.

Kun Suomessa järjestetään — nimenomaan suomalaisten aloitteesta — suuria kansainvälisen taiteen katselmuksia, aina olisi hyvä muistaa poikkeuksellinen asemamme, joka on mahdollistanut mainiot kulttuurisuhteet niin länteen kuin itään. Monet näyttelymme hankkivat

Israelilaisen Judith Levinin lauta- ja vanerisormmitelma Ikaros ja Daidalos.

Lisäksi Sara Hildenin taidemuseo ja Suomen Taiteilijaseura, jotka ovat biennaalin Suomeen tuottajat, saattavat sitoa aloudellisesti käsiään liian tiuasti tähän yhteen ainoaan oistuvaiskatselmukseen. Joka apauksessa muutokset kansainvälisessä taiteessa ovat olleet niin hienovaraisia, etivät ne kahden vuoden välein jo yleisölle juuri mitään — varsinkaan nykyisen kaltaisen yleismaailmallisen kulttuurin aikana — vaan suurista näyttelyistä tulee helposti vain uppean ammattikunnan herkku.

Pariisin nuorten biennaali on ääntänsä vain läntisen kuvataiteen katselmus. Alkuperä-

matenaalinsa jommalta kummalta suunnalta, mutta jostakin syystä ei vertaileviin katsauksiin uskalleta ryhtyä. Suomen Taiteilijaseura tuottaa kiitettävän runsaasti itäeurooppalaisia näyttelyjä, mutta omaperäisiä rinnastuksia sekään ei rohkene toteuttaa.

Parempaan päin

Nyt Tampereelle saatu Pariisin biennaalin valikoima on selvästi laadukkaampi kuin edellinen. Tason kohoamiseen on ilmeisesti vaikuttanut se, että suomalaiset järjestäjät ovat saaneet melko vapaat kädet poimia mukaan haluamiaan teoksia. Näin on voitu ottaa huo-

mioon täkäläinen maku — joka sivumennen sanoen on monissa kohdin kansainvälistä vaateilaampi — sekä painottaa meillä tärkeiksi koettavia taiteen suuntauksia ja piirteitä.

Pariisin biennaalin kaltainen näyttely, joka on tarkoitettu vain alle 35-vuotiaille taiteilijoille, vaikuttaa ilman muuta suoraan myös meidän nuoreen taiteeseemme. Kansainvälisiä esikuvia pidetään helposti ihanteina, kriittikittömästi. Niinpä näyttelyn järjestäjillä on hankala vastuu, koska he tietävät että heidän valintansa aiheuttavat taiteen suunnanmuutoksia laajemminkin omassa periferiasa. Asiatstahan riittää esimerk-

kejä niin kiitettävässä kuin kehvottomassakin.

Järjestäjät ovat jättäneet hyvin vähälle sen suuntauksen, jota maailmalla kutsutaan "bad paintingiksi", kehnoksi maalaukseksi ja joka riehuu lähes kaikkialla, viime vuosina meilläkin, ruten tavoin. Ekspressiivisen vapauden, ilmaisun rajattomuuden varjolla hyljeksitään taiteilijan ammattitaitoa, joka on olennainen osa luovaa prosessia pyrittäköön sitten minkälaisiin päämääriin tahansa.

Tämänkertainen biennaalivalikoima suhtautuu ammattitaitoon huomattavasti kunnioittavammin kuin edellinen näyttely. Siten myös tekijöiden varsinaiset pyrkimykset tulevat entistä tehokkaammin esiin. Enää ei taiteellisia tavoitteita tarvitse tonkia esiin monikeräisten näennäisyyksien ja visuaalisesti arvottoman ilmaisun alta. Toivottavasti näyttelyn kokema käänne jaksaa heijastua myös nuoreen suomalaiseen kuvaan.

Suomen edustajat

Suomen osanotto Pariisin biennaaliin on selvästi kaksijakoinen. Kaikki viisi edustajaamme ovat luonnollisesti mukana myös Tampereella. Marika Mäkelä ja Leena Luostarinen ovat sitoutuneet maalaustapaan, joka pyrkii hävittämään aiemman maalaustaiteen ihanteet jokseenkin kaikilla, niin ilmaisun kuin tekniikan tasoilla. Valitettavasti on todettava, että niin Luostarinen kuin Mäkelä ovat jättäytyneet tämän hetken avantgardesta piiruja taaksepäin.

Sen sijaan kolmiulotteisilla keinoilla operoivat Martti Aih-

ja Marja Kanervo. Molemmat ammentavat ilmaisuvoimansa selkeästi klassisuudesta, kansainvälisestä ja kansallisesta, ja molemmat kykenevät luomaan siltä pohjalta tiivini ja omintakeisen kielen.

Eräänlaisena välittäjänä Suomen osastossa on Olli Lyytikäinen, joka on rakentanut teoksensa pikavalokuvista. Näillä kollaaseillaan Lyytikäinen liittyy aiheiden puolesta yllättävän klassisiin perinteisiin, ja toisaalta hän hyödyntää sitä puhtaasti valokuvaan tukeutuvaa linjaa, uuskäsitteliisyyttä, josta biennaalivalikoimassa on runsaasti näytteitä.

Vaikka nuoret taiteilijat soveltavat valokuvaa nykyisin lähinnä ns. käsiteltäviin hahmotuksiin, Tampereella on esillä poikkeuksellisen voimakas poliittinen kannanotto, laaja kuvasarja, jonka toteutuksesta vastaa chileiläinen CADA-ryhmä. Myös meksikolaisen Pablo Ortiz Monasterion valokuva- ja intiaanihautajaisista on yksinkertaisuudessaan hyvin vaikuttava.

Vaikka klassismin ihanteet osoittavat ilmeisesti tuloaan kansainväliseen taiteeseen, niistä ei kumma kyllä Tampereella näy juuri muita viitteitä kuin Lyytikäisen polaroidkuvat.

Ulkosuomalaiset ja muut

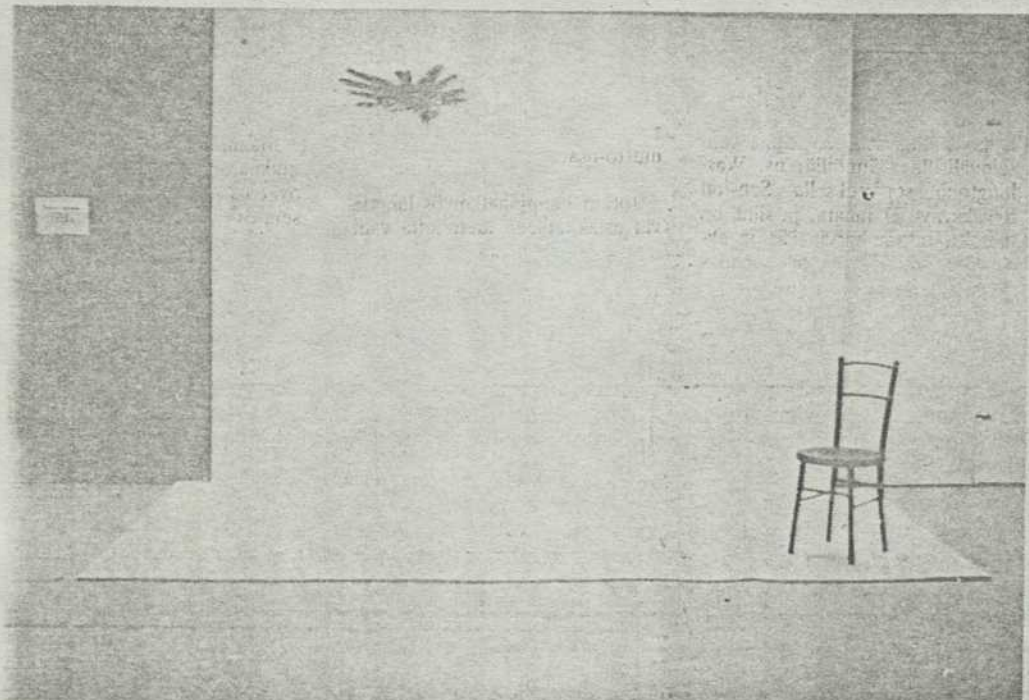
Suomalaisten osuutta täy-

dentää tavallaan ruotsalainen Kajsa Mattas, jolta on esillä mittava arkaististyyppinen veistuskokonaisuus. Kajsa Mattas on nimittäin alkujaan kajaanilainen, mutta asuu ja työskentelee nykyisin Tukholmassa.

Norjalaiset ovat saaneet biennaaliin hyviä edustajia, ja he osoittavatkin Norjan nuoren taiteen etsiytyvän aivan eri urille kuin jälkijättöisen vanhemman kuvan. Kjell Nupen ilmentää maalauksissaan uudenlaista verevyyttä, ja John Audun Haugenin laivoissa on mukava koomisuuden aksentti — iloinen leikkimielinen kun muuten loistaa polissaolollaan nuoresta taiteesta.

Myös islantilainen osuus kiinnittää huomiota, erityisesti Magnus Gudlaugssonin mitta-va tilarakennelma. Näyttelyn keskeisiin teoksiin kuuluu myös irlantilaisen Kathy Prndergastin Viisauden seitsemän pylvästä — sama nimi kuin maineikkaan Arabian Lawrencen muistelmateoksella. Sen sijaan Tanskan edustajan Nina Sten-Knudsenin eläinmaalaukset ovat kovin vaatimattomia.

Länsisaksalaisen Hartmut Neumannin maalauksissa on samanlaista väkevää ekspressiivisyyttä kuin itäksalalaisten teoksissakin. Ilmeisesti juuri saksalaiset pitävät kuluvaan vuosisadan modernismia tehokkaimmin hengissä, mutta toisaalta heillä on käytettävissään parhaat perinteetkin.

Islantilaisen Magnus Gudlaugssonin tuoli ja hiilipiirros Mies ja lintu.

Irmeli Paavola